

טבעם של ישראל מהדרין מן המהדרין

האור הגנוז בנרות החנוכה

אור גדול גנוז בנרות החנוכה, והוא מתגלה בריבוי גוונים, המאירים את טבעה של הגשמה הישראלית. אחת מגקודותיו הפנימיות של אור זה מאירה את הדבקות האלקית של ישראל, המתנוצצת בריבוי הידורם את המצוות. סגולה ישראלית היא זו, שהם באופיים מהדרין מן המהדרין בעבודת אלקיהם. כוח זה מוסיף והולך ועולה בקודש בימי החנוכה, כשכל ישראל נוהגין כשיטת המהדרין מן המהדרין בהאירם את הנרות.¹

בהתבוננותנו בכוח זה ומקורו, נראהו כאור חוזר, אור שנזרע לנס ישועתם של ישראל, נקלט בנפשם, ומוחזר על ידם בפרסומא ניסא שלהם. השגחתו הנסית של הקב"ה התגלתה בימים ההם בשני פנים. בראשית מעשה גבורתם של ישראל התגלה קול ה' בכוח, ובמצייאת פך השמן הטהור, והעלאת גרות המנורה שמונה ימים משמנו, בזאת התגלה קול ה' בהדר. וכך היה הדבר. אחרי גילוי פעלם לעזרת ה' כלפי הטומאה היוונית החיצונית, אחרי כל זאת פנו למעוזם הפנימי, לבית ה', לחדשו, לשכללו ולהאירו. אילולא הגילוי האלקי הנהדר בקודש של נס פך השמן, יכלו להדליק את המנורה גם בשמן טמא, כי טומאה הותרה בציבור.² לא כן רצה אלקי ישראל. רצונו היה שאורו הפנימי יאיר בכל הידורו וטהרתו, בשמן טהור שלא נגע בו יד חיצונית של טמאי יוון. אכן קול ה' בהדר, להידורו של קול ה' בכוח, כי 'הדר הוא לכל חסידיו'.³

ישראל, שהם עם יודעי אלקיו,⁴ יודעים לספר תהילותיו, בהאירם בהידור מוסיף והולך את נרות החנוכה. מפרסמים הם בזה את נסי מושיעם, לידע ולהודיע שכל העם רואים את הקולות האלקיים שהופיעו בימים ההם, והם נמשכים בכל הדורות, קול גדול ולא יסף, בשלמות אחדותו, מהפנים הישראלי אל החוץ העולמי.

הידור מצוה — כורח חיים

"באמת היסוד הפנימי של המצוה היא שמחתה, שבה מאיר אור קדושת האמונה החבויה במעמקי הנשמה".⁵ כשיסוד פנימי זה פועם בחזקה ואורו מאיר באור יקרות, מתרוממת

- 1 שבת דף כא, שולחן ערוך, אורח חיים תרעא, ב.
- 2 יומא דף ו.
- 3 תהלים קמט, ט.
- 4 דניאל יא, לב.
- 5 אגרות ראי"ה ב, עמ' רפח.

ממעמקיה ומתגלה ממחבואה הגשמתי אותה אמונה, ומחפשת לה נתיבות פעולה. רוצה היא לגלות את עוצם דבקותה המצוותית, דבקות הנובעת מהליכה בדרכי ה' הטובים והישרים⁶. דבקות זאת, היא המולידה את הידורה של המצווה. כי שנים אלו, הדבקות בה' על ידי הליכה בדרכיו, והידור המצווה, כרוכים יחד נמסרו לנו ממקורה של תורה. "דתניא: 'זה אלי ואנוהו' התנאה לפניו במצוות, עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה וכו'. אבא שאול אומר: 'ואנוהו' הוי דומה לו, מה הוא חנון ורחום אף אתה חנון ורחום"⁷. כורח חיים הוא לנשמה המתעלה בשמחת מצוותה, לגלות דבקותה בהידור פעולתה. "בכל מה שיתקדש האדם והעם יותר וכוחו המדמה יהיה יותר מטוהר ויותר חזק, תתחזק בו התביעה של ההשויה הדמיונית (לדרכי ה'). ומוזה יצאו המון דרכי חסידות נאים ומתוקנים לשלום הציבור על פי דרכי היופי של סדרי עבודה והידורי מצוות"⁸.

טבע נפשם של ישראל

וראה זה פלא, חיוב זה של הידור מצוה, מופיע ורמוז עוד לפני הופעת הציוויים האלקיים של התורה עצמה ופרטי מצוותיה, כי הלא הפסוק 'זה אלי ואנוהו' מופיע מיד אחרי קריעת ים סוף בשירתם של ישראל, לפני קרבם להר סיני. ולא זו בלבד, אלא שלא כציווי אלקי בא פסוק זה, אלא מעומק נשמתם של ישראל עלתה והתרוננה הבעה מילולית שבאה לבטא את טבעם הישראלי האמיתי. באותו מעמד נשגב, בו זכו כל ישראל לרוח הקודש וראו מראות אלקיים⁹, התגלה להם גם טבע נפשם ואמונה לאל חי, ובא על סיפוקן בהתחייבו ללכת בדרכי ה' ולהדר במצוותיו, 'זה אלי ואנוהו' אלקי אבי וארוממנהו'. נמצא שעוד בטרם שמעו ישראל את דבר ה' מתוך האש, הקשיבו לשיח נשמתם שחוצבה מתחת לכסא הכבוד, ושיח נשמתו זה הפך לתורה, כי 'הנשמות אשר נטע ה' בעמו הן אותיות התורה'¹⁰ וישראל קדושים קודמין לתורה'¹¹.

קדושה וגבורה, עוז וענוה

אף גם זאת מדרכי ה' הטובים והישרים, המחייבת את כל הדברים בו: "כל מקום שאתה מוצא גבורתו של הקב"ה אתה מוצא ענותנותו"¹², והעוז והענוה לחי עולמים. ישראל שהם דבקים באלקים הם עזין שבאומות¹³ ועם זה ממעטין עצמם לפני הקב"ה¹⁴, מלך

6 סוטה דף יד; רמב"ם הלכות דעות ה, א.

7 שבת דף קלג.

8 אורות הקודש ג, עמ' קצט.

9 מכילתא דשירה, בשלח פרק ג.

10 'אור החיים' על התורה במדבר ט, א.

11 חנא דבי אליהו, פרק יד.

12 מגילה דף לא.

13 ביצה דף כה.

14 חולין דף פט. ועיין דברי מו"ר הרב צ"י הכהן קוק שליט"א, בהקדמה להצניעות והטהרה בישראל' של מרן הרב זצ"ל.

ישראל היושב על כסא ה' ¹⁵ שמגמתו ומחשבתו הן להילחם מלחמות ה', הוא גם מצווה להיות לבו בקרבו שפל ¹⁶.

במקביל לעוז ולענווה נאמר הקדושה והגבורה, כי הקדושה מביאה לענווה ¹⁷ ומתוך כך כלולה עמה. הקדושה והגבורה בחוברת התגלו במלוא תפארתן במלכות ישראל. בבית ראשון היה זה דוד המשובח שבמלכים ¹⁸, אשר "הלך אחרי ה' בכל לבבו לעשות רק הישר בעיניו" ¹⁹, ומתוך כך איחד ברוחו הנעלה את הקדושה והגבורה. "כשהיה יושב ועוסק בתורה היה מעדן עצמו כתולעת, ובשעה שיוצא למלחמה היה מקשה עצמו כעץ" ²⁰. בבית שני היתה זאת גבורת מלכות בית חשמונאי שגברה על יוון וגילתה בזאת את כוחה האלקי בגבורה של קדושה. זאת היא דמותה האמיתית של הקדושה הישראלית, בהיותה נובעת ממקור קודש הקודשים הפנימי של גשמת האומה, וזורמת, מחיה ומרוממת את כל גילויי החיים החיצוניים בעוז גבורתה.

בעוד טרם יגיעו הקדושה והגבורה למלוא שלמותן, "כשכנסת ישראל מתעוררת לתחיה מוצאה היא בקרבה פנימה את עוזה וכבודה, וכל הטוהר והקודש הרגיל להימצא בהכנעה ומשמעת, הולך הוא ומתנוצץ בעוז הנשמתי של הופעת הגבורה של האומה" ²¹.

15 דברי הימים א כט, כג.

16 רמב"ם הלכות מלכים ה, י; ב, ו.

17 ירושלמי שקלים פ"ג ה"ג.

18 מדרש תהלים א.

19 מלכים א יד, ח.

20 מועד קטן דף טז.

21 אורות, עמ' סג.